

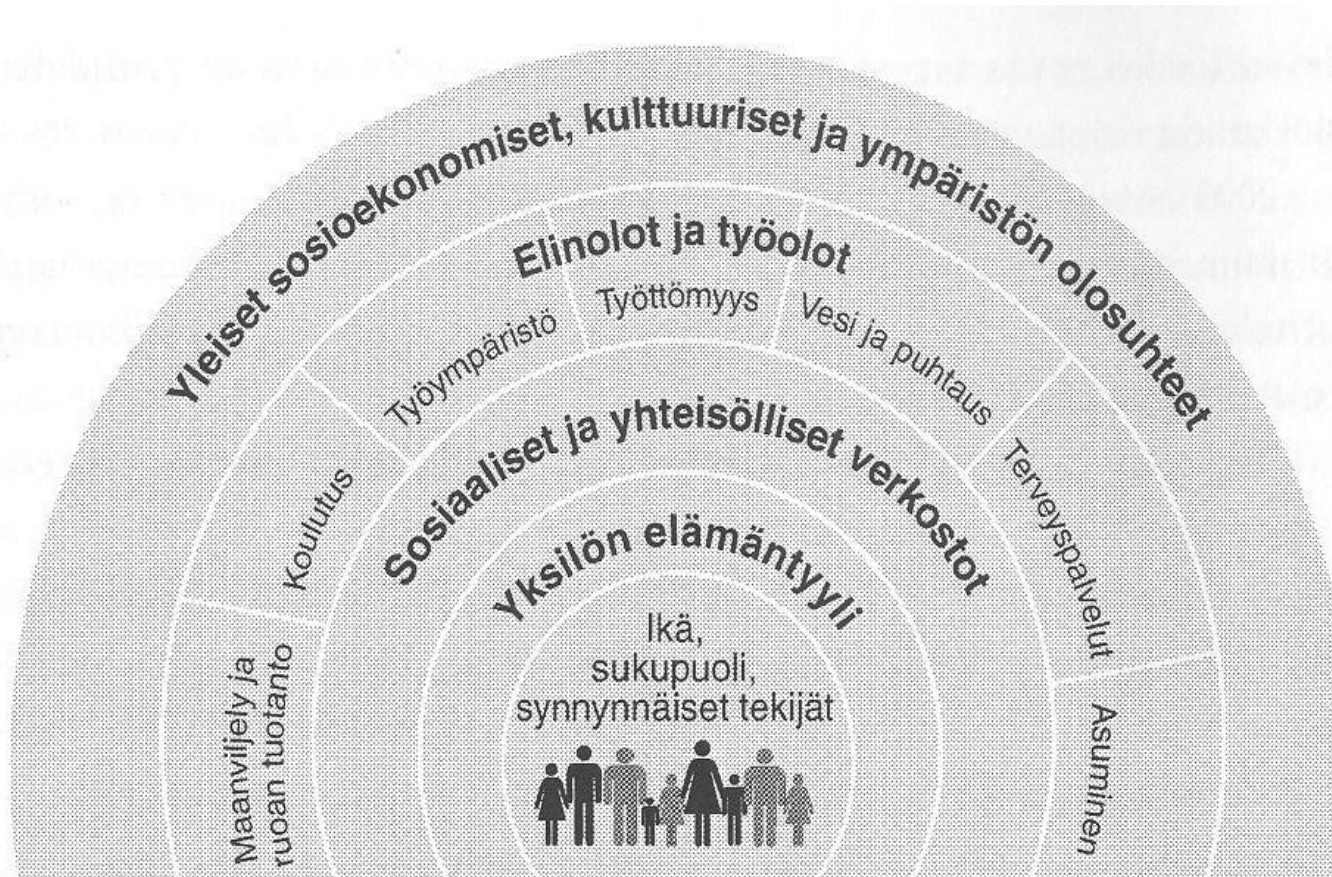

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Työttömyys ja terveys
Eila Linnanmäki

Tampere 1.6.2010

Terveyteen vaikuttavat tekijät

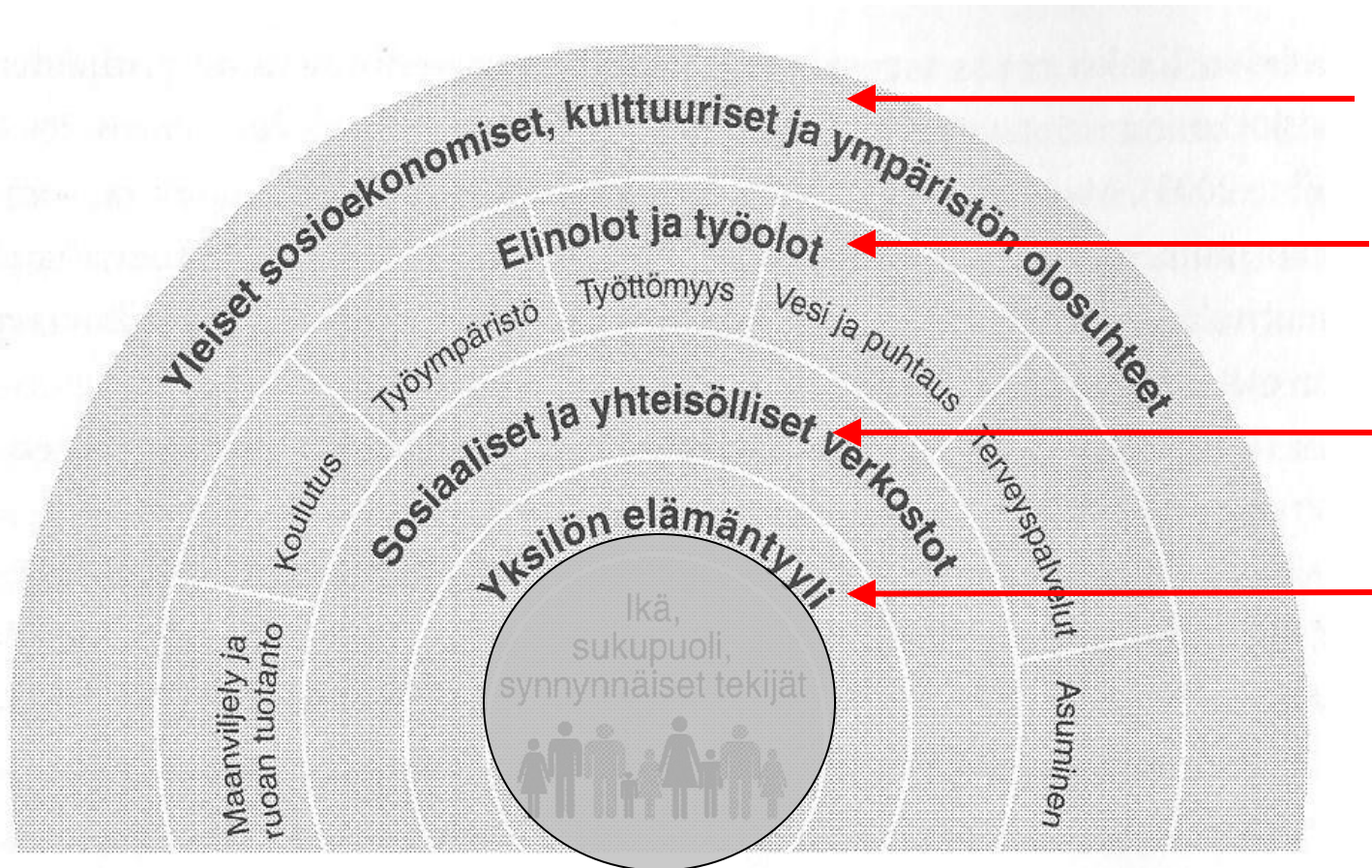

Dahlgren & Whitehead 1991, suom. Palosuo ym. 2004

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Terveyteen ja terveyseroihin vaikuttavat tekijät

Terveysero-
silmälasit”

Dahlgren & Whitehead 1991, suom. Palosuo ym. 2004

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Työ ja toimeentulo muovaavat voimakkaasti hyvinvointia

Työttömyydellä vahva yhteys hyvinvoinnin vajeisiin

- Heikko terveys
- Stressaantuneisuus
- Tyytymättömyys elämään
- Tyytymättömyys asuinoloihin
- Yksinäisyyden kokemus
- Sosiaalisen elämän rajoittuneisuus

Esim. Karvonen S. 200. Teoksessa
Suomalaisten hyvinvointi 200

Terveys työmarkkina-aseman mukaan

Työlliset > työttömät > pitkäaikaistyöttömät

Epäsuotuisa itseään vahvistava kierre:

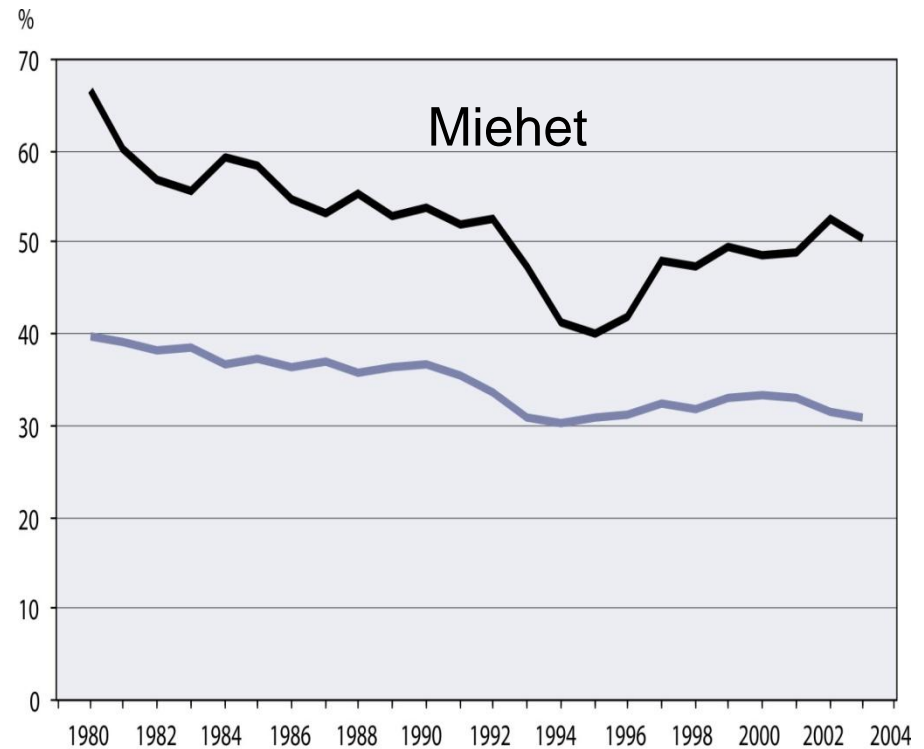
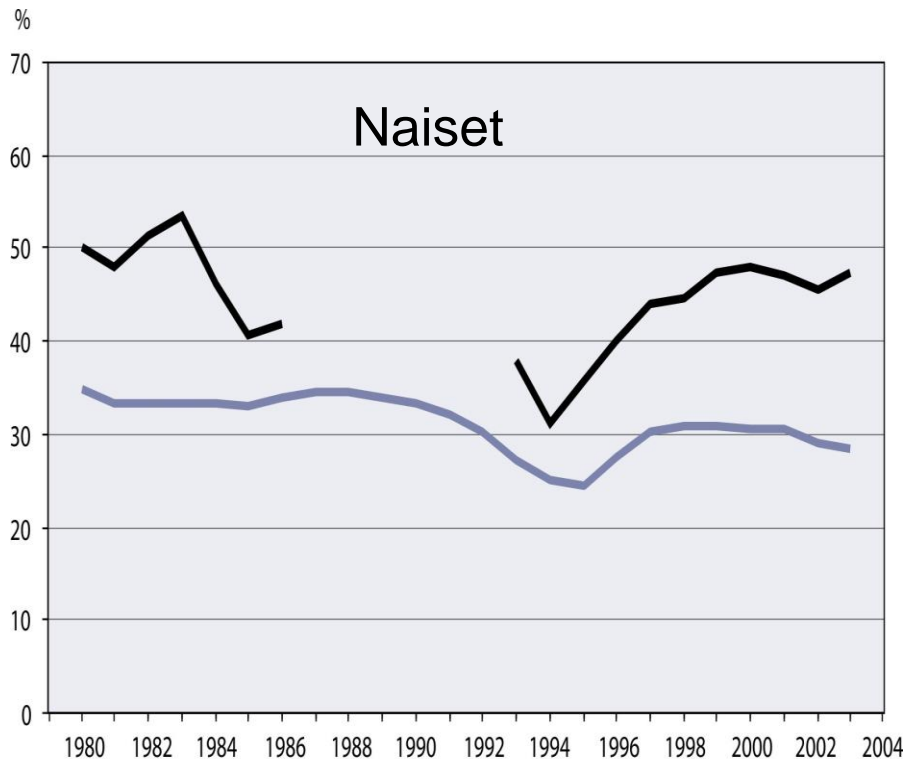
- Työttömiksi valikoituu henkilöitä, joilla on huono terveys, toiminta- ja työkyky
- Merkittävämpi yhteys: työttömyys vaarantaa terveyttä
- Heikentynyt terveys vaikeuttaa uudelleentyöllistymistä

Toisaalta: uudelleen työllistyminen parantaa hyvinvointia

Työssä olevat kokevat terveydentilansa paremmaksi kuin työttömät

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien ikävakioitu osuus (%) 25–64-vuotiaista vuosina 1979–2004 työmarkkina-aseman mukaan (3 vuoden liukuvat keskiarvot)

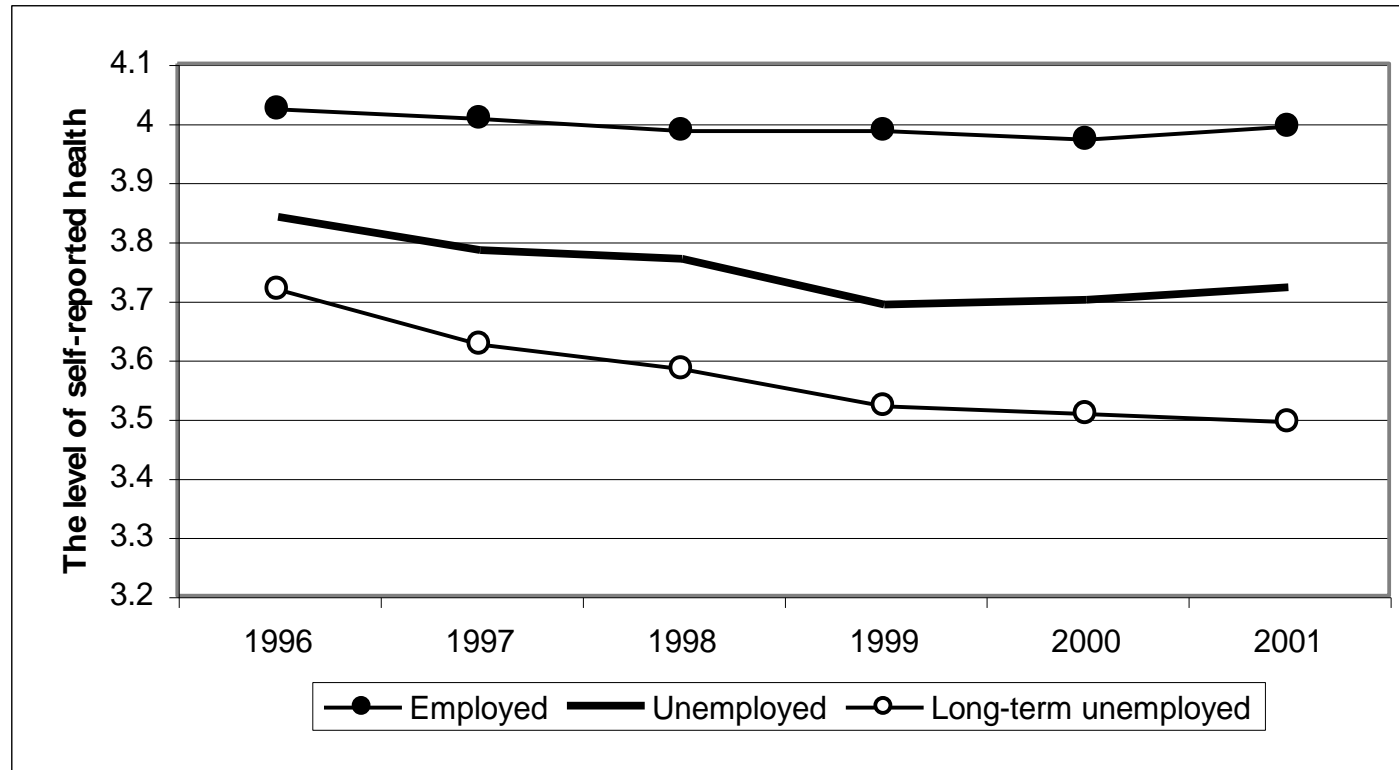

— Työtön — Työssä

— Työtön — Työssä

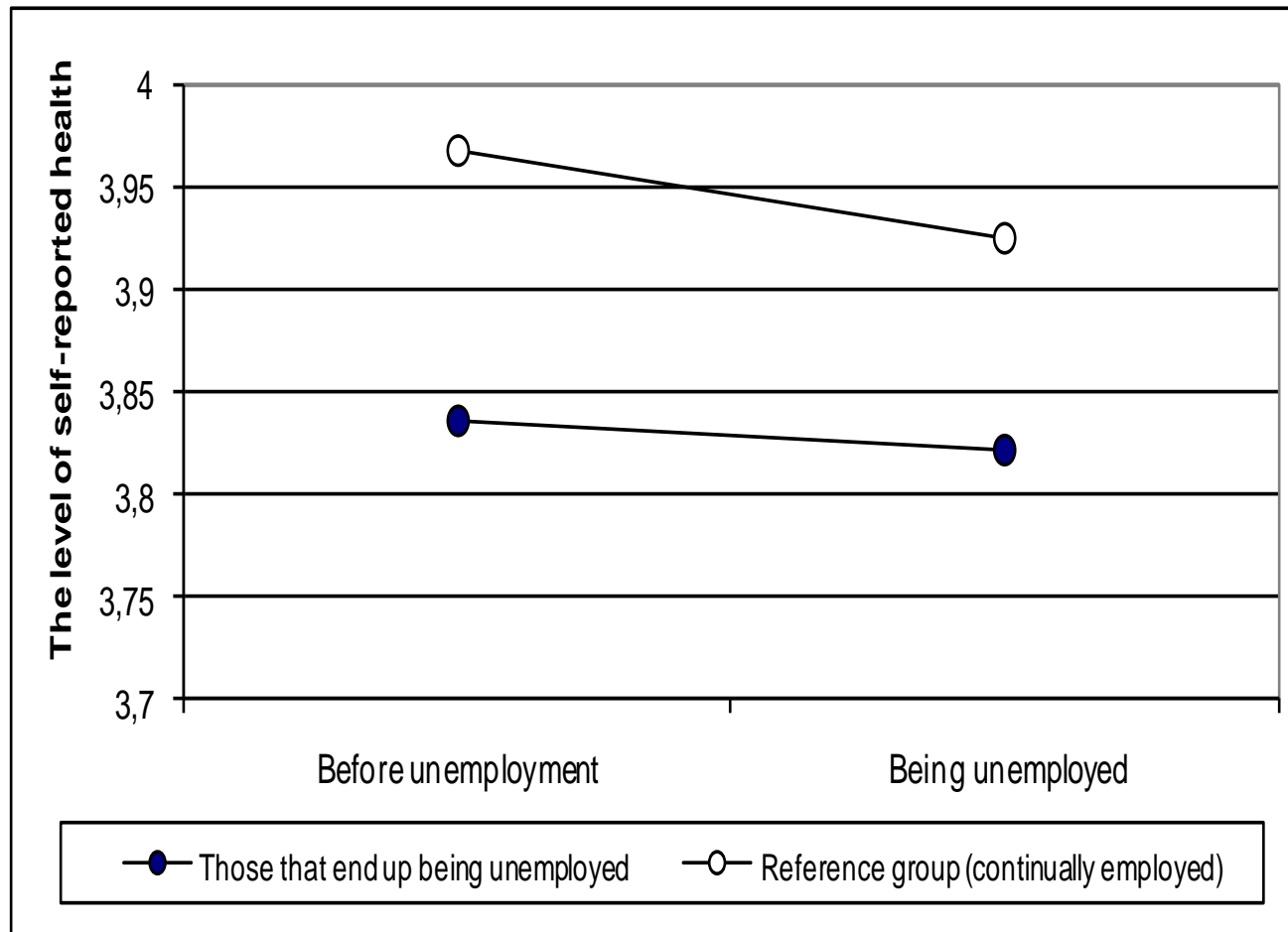
Koettu terveys työttömällä, pitkäaikaistyöttömällä ja työllisillä, 1996-2001

Böckerman P ja Ilmakunnas P. 2007

Työttömäksi joutuneiden koettu terveys on heikompi jo ennen työn menetystä

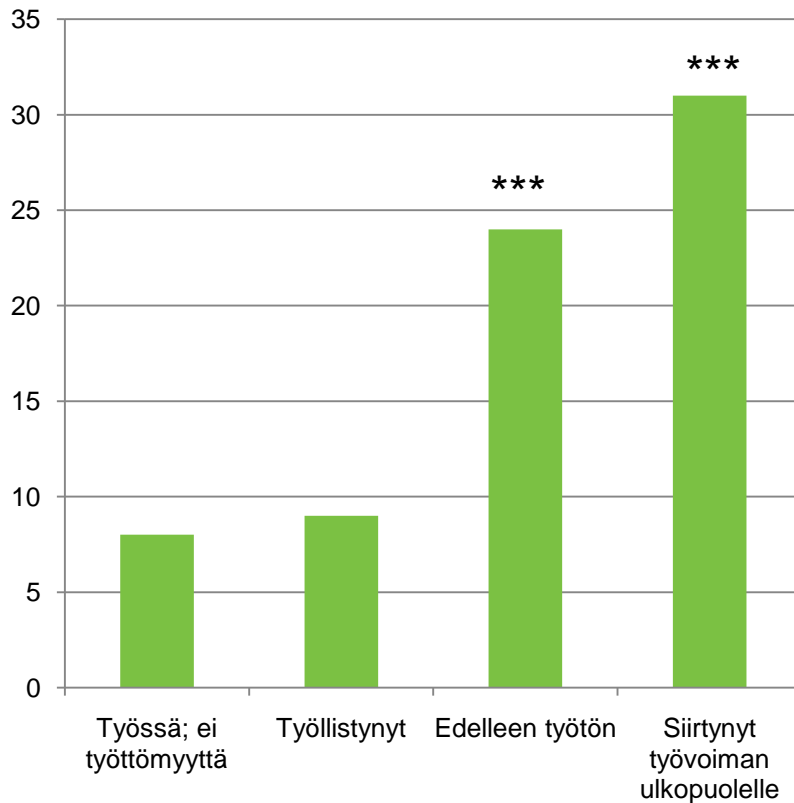
Muita työttömyyttä ennustavia terveysongelmia

- Stressioireet
- Mielen terveysongelmat
- Huono fyysinen toimintakyky
- Ruoansulatushäiriöt
- Syömishäiriöt
- Iho-ongelmat
- Neurologiset ongelmat
- Lihavuus
- Tupakointi, alkoholin runsas käyttö

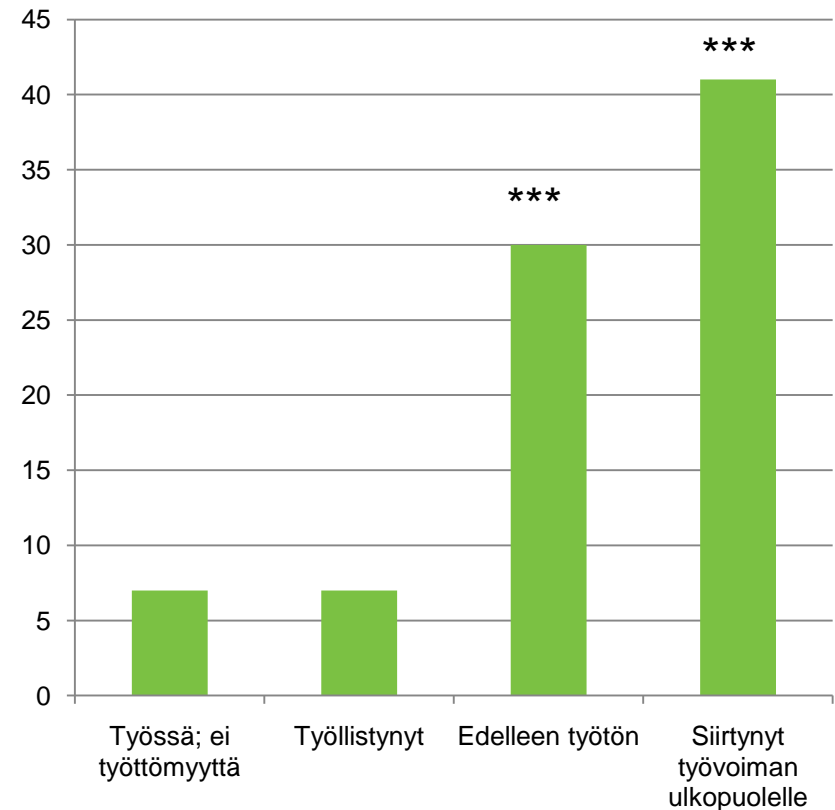

Rajoittuneen työkyvyn omaavien osuudet (%) työttömyyden mukaan, 30-64 -vuotiaat

Naiset

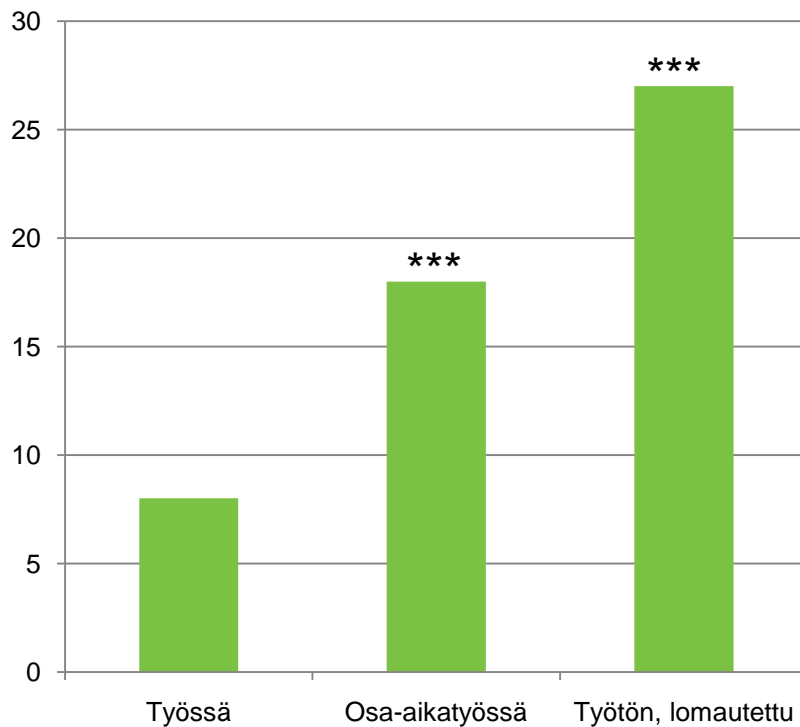

Miehet

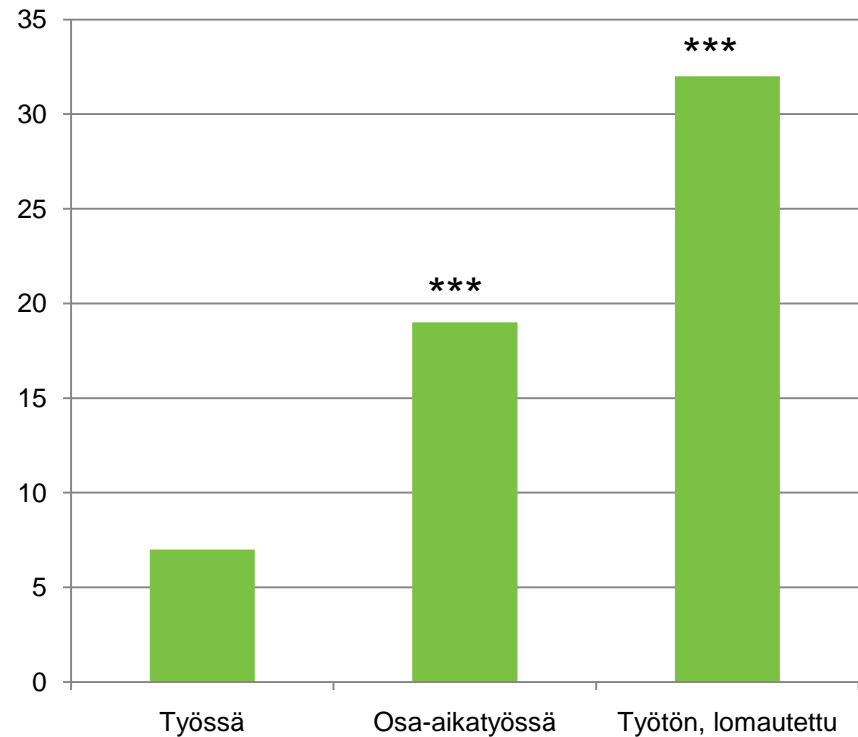

Työkykynsä rajoittuneeksi kokeneitten osuus (%) pääasiallisen toiminnan mukaan

Naiset

Miehet

Martelin T. ym. 2006. Teoksessa
Työkyvyn ulottuvuudet.

Sairauksien esiintyvyys (%) työssä käyvillä, työttömällä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla, 30-64 -vuotiaat

Sairaus	Naiset			Miehet		
	Työssä	Työtön	Eläkk.	Työssä	Työtön	Eläkk.
Sydäninfarkti tai sepelvaltimotauti	1	2	3	2	4	8
Koh.verenpaine tai -tauti	23	29	29	26	30	33
Diabetes	2	4	7	3	3	10
Astma	8	10	16	5	5	12
Polvinivelrikko	5	10	10	5	7	11
Selkäsairaus	27	30	40	31	35	33
Masennus	8	18	35	5	16	19
Haittaava allergia	23	25	31	15	14	23

Toimintakyvyn rajoitusten esiintyvyys (%) työssä käyvillä, työttömällä ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla, 30-64 -vuotiaat

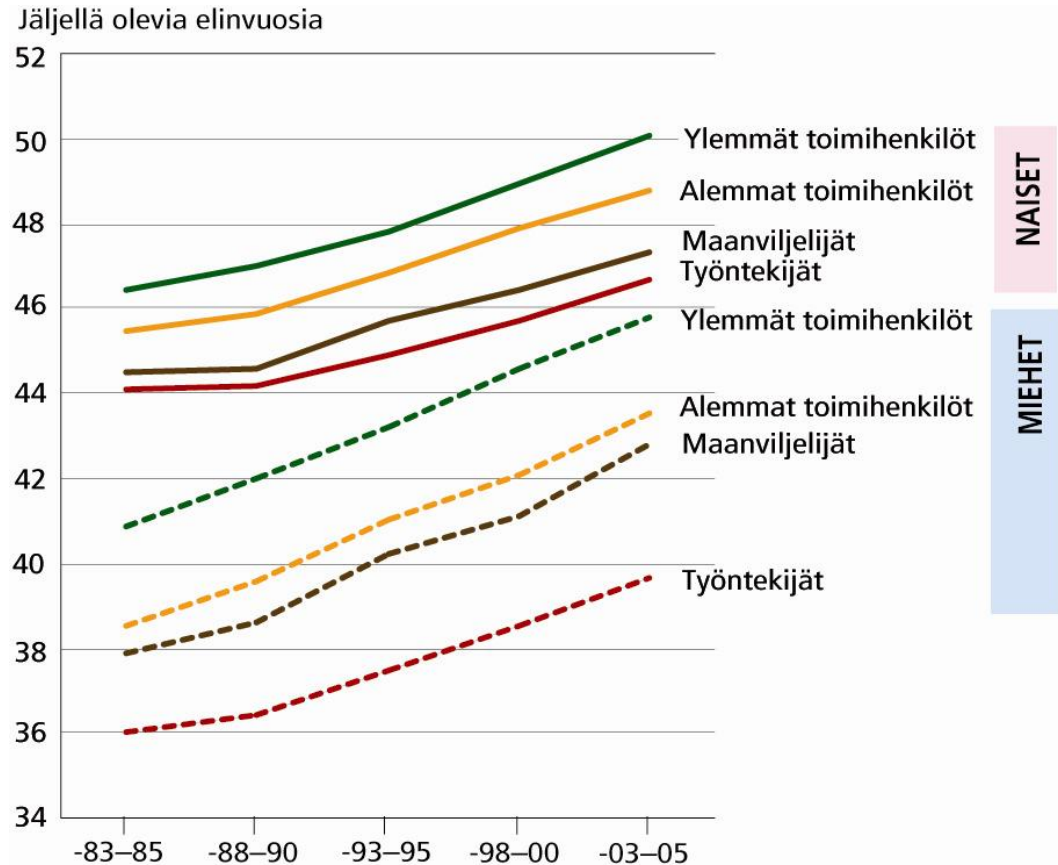
Sairaus	Naiset			Miehet		
	Työssä	Työtön	Eläkk.	Työssä	Työtön	Eläkk.
Kävely 2 km	4	10	37	2	11	28
TV:n katselu	1	2	9	1	3	8
Keskustelun kuuntelu	8	10	13	11	13	16
Kielellinen sujuvuus	3	6	19	6	13	17
Sanalistan oppiminen	14	23	30	27	42	42
Viivästetty mieleenpalautus	28	31	35	32	36	37
Sosiaalinen vuorovaikutus	1	3	22	1	5	23

Sainio P. ym. 2006. Teoksessa Työkyvyn ulottuvuudet

Sosiaaliryhmien väliset erot elinajanodotteessa

Tällä hetkellä 35-
vuotias työntekijä-
mies voi odottaa
elävänsä
74-vuotiaaksi.

Samankäinen
johtavassa
asemassa oleva
mies voi odottaa
elävänsä
80-vuotiaaksi

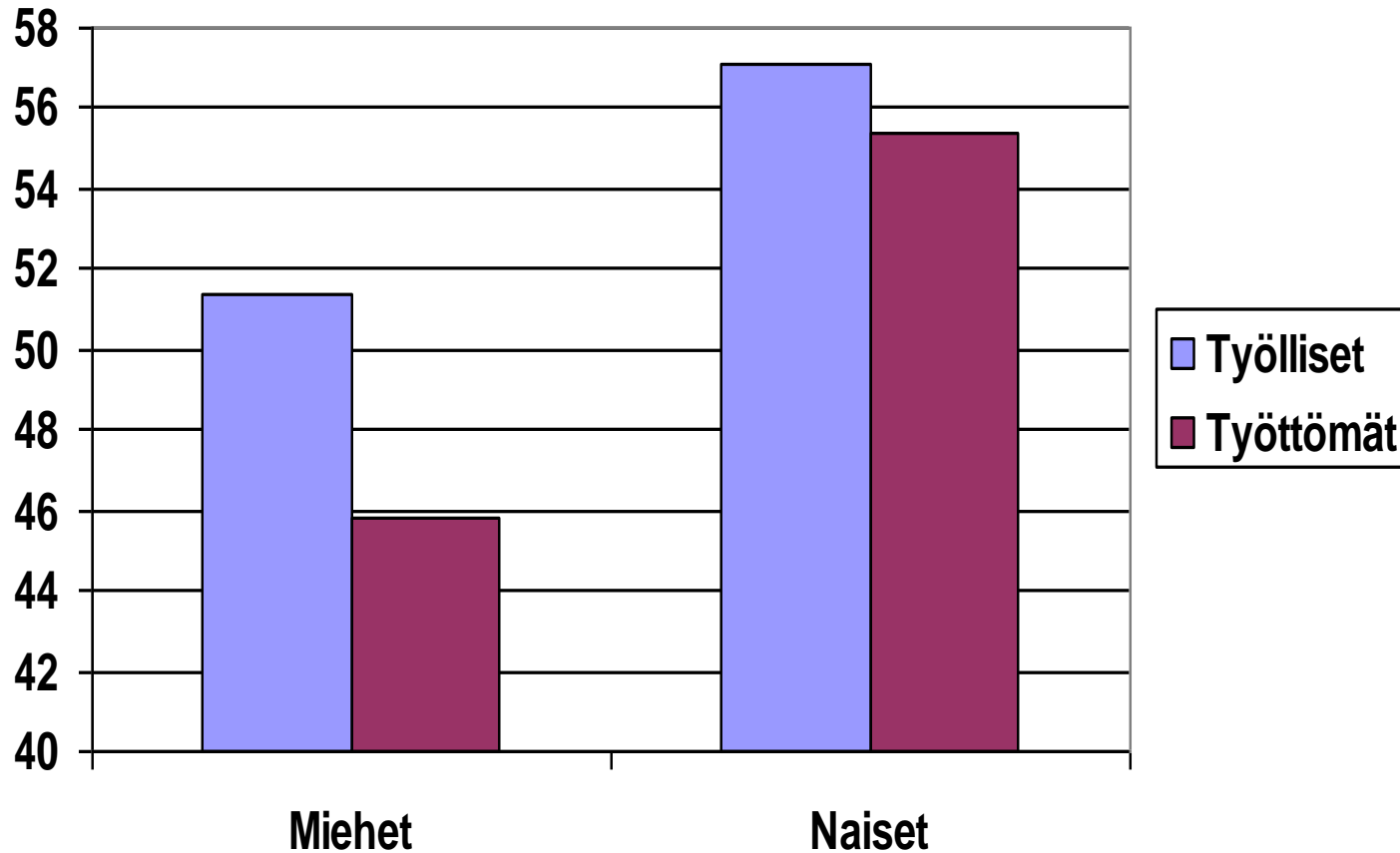
Lähde: Valkonen ym. 2007

Valkonen ym. Kirjassa: Terveyden eriarvoisuus Suomessa, STM:n julkaisuja 2007:23

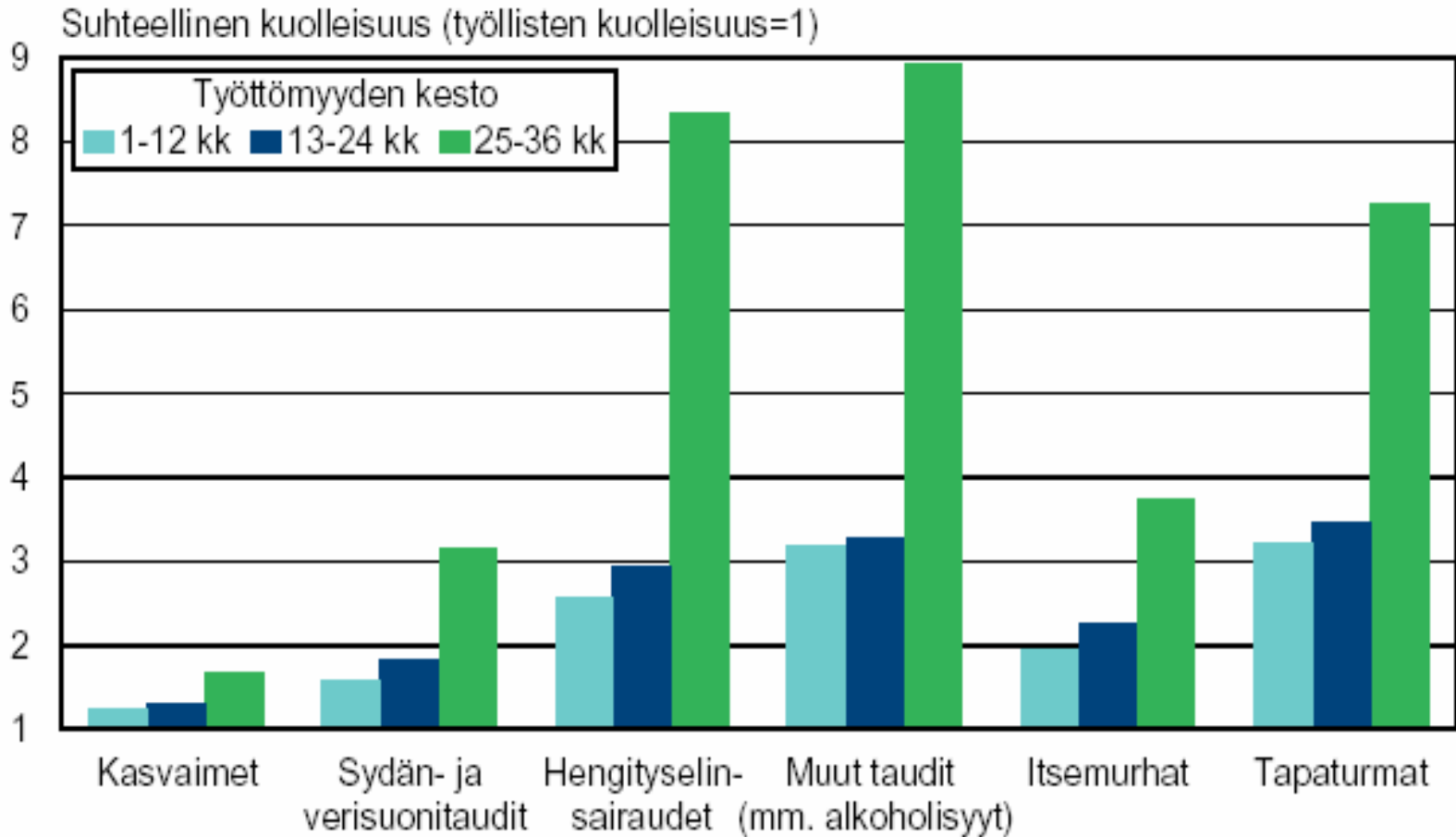
TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

25-vuotiaiden työllisten ja työttömien miesten ja naisten elinajanodote, 1996-2000

Työttömien miesten kuolleisuus työttömyyden keston mukaan kuolemansyittäin v. 1996-2000

Työttömän terveyttä suojaavia ja heikentäviä tekijöitä

- Työttömyyden terveysvaikutuksia voivat lieventää
  - Vahva sosiaalinen tuki
  - Terveyspalveluiden käyttö, kuntoutus
  - Hyvä itsetunto
  - Hyvät selviytymiskeinot
- Terveysvaikutuksia pahentavia tekijöitä
  - Toistuvat työttömyysjaksot
  - Pitkäaikainen työttömyys
  - Nuori ikä tai korkea ikä
  - Köyhyys, taloudelliset vaikeudet
  - Itsearvostuksen menetys, häpeä
  - Tupakointi ja runsas alkoholin käyttö

Heponiemi T ym. TEM:n julkaisuja 14/2008

Sosiaali- ja terveystalvaeluilla suuri merkitys terveyden ja työkuvyn ylläpidossa

Tannahill Carol. Social and Determinants
and Health -seminaari 17.11.2009

Terveyspalvelujen käyttöerojen syitä: kysyntätekijät

Palvelujen saavutettavuudessa eroja

- **Taloudellinen saavutettavuus:** asiakasmaksut, matkakulut, lääkemenot jne.
- **Tiedollinen saavutettavuus:** internetin käyttö, tietotekniset valmiudet, kyky navigoida järjestelmässä, jne.
- **Fyysinen saavutettavuus:** aisteihin ja liikuntakykyyn liittyvät esteet, pitkät välimatkat, huonot kulkuyhteydet, jne.
- **Asenteellinen saavutettavuus:** luottamuspuula, ongelmat potilas-hoitohenkilöstö -vuorovaikutuksessa, motivaation puute, väsymys, pelot, jne.

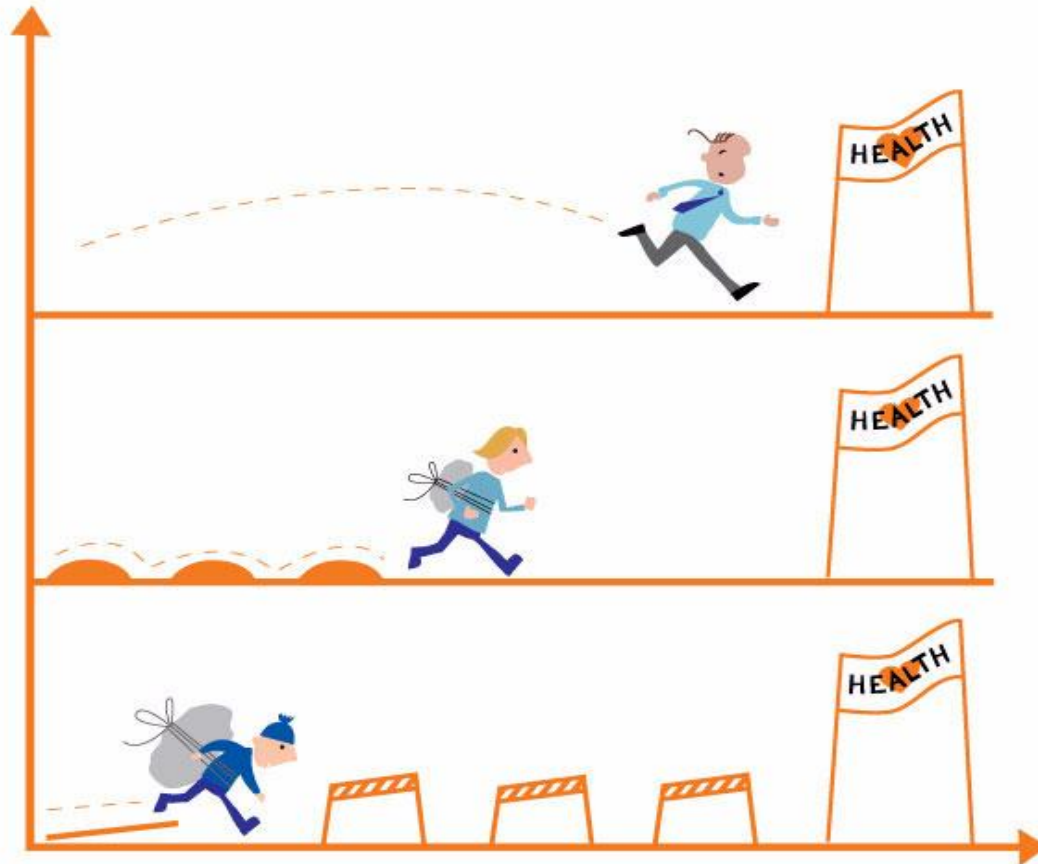

Palvelujen kehittäminen terveyserojen kaventamiseksi

- Kaikille avoimet, laadukkaat peruspalvelut ovat avainasemassa
- Universaalit palvelut eivät kuitenkaan riitä, koska ne eivät ota huomioon väestöryhmien erilaisia lähtökohtia. Tarvitaan myös kohdennettuja palveluja.
- Palveluja pitäisi arvioida ja kehittää myös siltä kannalta, miten ne palvelevat vähiten koulutettuja, pienituloisia, työelämän ulkopuolella olevia, vanhuksia ja vaikeissa sosiaalisissa tilanteissa eläviä (Kinnunen 2009)
- ”Yhteiskunta on vaativin heikoimmille jäsenilleen, jos se jättää vastuun terveydestä kansalaisille itselleen.” (Pentti Alanen 2008)

Terveyserojen vähentäminen: lisätään mahdollisuuksia, poistetaan esteitä

National strategy to reduce social inequalities in health.
Norwegian Ministry of Health and Care Services. 2007

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

KIITOS!

www.teroka.fi
eila.linnanmaki@thl.fi

